

Med poročili slovenske ZF o prikriti sedanjosti in prepovedani preteklosti je posebnega spomina vreden roman Mihe Remca Prepoznavanje (1980), s podnaslovom Bele vdove črni čas. Avtor se je rodil 1928 na Ptuj, več kot tri desetletja pa že živi in dela v Ljubljani, je novinar na Delu. Iz zgodnejšega, pred-ZF obdobja sta vredni omembe drami Mrtvi kurent (prvič na odru 1959/60 v Mariboru) in Delavnica oblakov (krstna uprozoritev v ljubljanski Drami v sezoni 1966/67, izšla v Dramski knjižnici - št.1, 1972). Elemente ZF mu je mogoče najti že v drami Srečni zmaji (1962, prvič igrana v Celju 1963/64)), njegov prvi ZF roman Votlina pa je izšel 1972. Iksion je izšel 1983, verjetno najboljšo Remčevo delo pa je avtobiografsko obarvana Mana (1985), 1987 sta izšli povesti Lovec in Nečista hči, lani pa je izdal politično fantastičen roman Zelena zaveza, postavljen sto let v prihodnost, kjer opisuje poskuse Slovencev, da bi se odcepili od Balkanije. Remec je avtor številnih krajših proznih del. Napisal je več zgodb o računalniških temah, posebno pa izstopajo zgodbe, ki raziskujejo doživljanje umetnosti. V letošnjih knjižnih programih najdemo dve Remčevi deli - Astralne svetilnike, zbirko kratkih ZF črtic, in mladinsko ZF zgodbo Zapiski odposlanca Zemlje. Avtor je prejel več nagrad, omenimo vsaj nagradi SFera za roman Prepoznavanje in črtico Pomnik za Evridiko.

DROMIDSKA PODOBA

Miha Remec

Dromidski podobar me je povabil, da vstopim v njegovo stvaritev. Nisem vedel, s čim sem si zaslužil tolikšno zaupanje in čast, saj zemeljski vesoljeplovci, ki so se doslej ustavljali na Dromu v osvetju Rama, še nikoli niso prestopili praga dromidskih podob. Pripovedovali pa so neverjetne zgodbe o skrivnostnih odprtinah, posejanih v vznožjih kristalnih gora povsod po tem svetu.

Dromidi so bili nezaupljiva, vase zaprta bitja, tako kot njihovo telo,

skrito v oklepu, podobnem oklepu velike rakovice ob obalah zemeljskih morij. Človek se jim nikoli ni mogel približati in nikoli ni vedel, kaj se jim kuha v možganih, skritih pod močnim ščitom zunanje lupine. Ker so imeli nekaj parov oči, razporejenih po vsem oklepljenem telesu, in ker so bile te oči hladne kot umetne kristalne kroglice, se z njimi ni bilo mogoče spogledati. Med sabo in z obiskovalci so občili telepativno, nikoli pa nisi natanko vedel, kaj ti sporočajo, saj se je njihovo sporazumevanje omejevalo zlasti na čustvene predstave, ki pa so bile večkrat nedoločene.

Povabilo podobarja pa je bilo nedvoumno: občutil sem neubranljivo željo, da vstopim skozi povprečno odprtino, izklesano v kristalno skalo, potem pa tudi miselno sporočilo:

): Povabljam vas, upoštevani Zemljan, k ogledu moje skromne podobe.

Skromna ni, sem pomislil, saj je že samo klesanje vhoda v trdo kristalno gmoto pravi dosežek.

): S podzvočno pesmijo režemo kristal kot mehko zdruz, mi je telepatal Dromid.

Nisem se še navadil, da ta oklepljena bitja prestrežejo vsako misel in da pred njimi ne moreš skriti ničesar.

Precej neprijeten občutek, ko od njih ujameš samo tisto, kar oni hočejo. Morda ne bom nikoli zvedel, zakaj me ta velikanski hrošč v zlatkasto zelenem oklepu vabi v svoj skrivnostni svet.

): Nič skrivnostnega ni, velecenjeni gost z Zemlje; zamikalo me je občutiti dvoočni pogled na mojo izdelavo. Samo to. V čast mi bo, če mi boste sledili.

Podobar je zanihal na več parih rokonog, tako da so presunljivo zaškrpali nešteti sklepi, nato pa se je začel pomikati v odprtino. Pri Dromidih nisi mogel ugotoviti, ali lezejo naprej ali nazaj, ali levo ali desno; štirioglati ploski oklep je imel na vseh straneh rokonoge, tako kot oči.

Moral sem se skloniti in po vseh štirih vstopiti v podobo, ki pa se je takoj za vhodom razširila, da sem se lahko dvignil in hodil pokončno.

Podoba me je v hipu osupnila: skozi kristalne sklade so namreč presevali močni modrikasti žarki dromidskega sonca Rama in se lomili v mavričnih slapovih, padajočih z različnih strani. Prizor me je tako prevzel, da sem stal in strmel v mrgolinčenje barv in svetlobe okoli sebe. Na zemlji ni prizora, ki bi bil temu enak; še najbližje bi bilo občutje, ki ga ima potapljač v kristalno čisti vodi, nad katero sveti sonce, vendar je to zelo šibka primerjava. Skladi kristala dromidskega gorovja so bili sestavljeni v različnih ploskvah in zato so se žarki lomili kot v prizmi, pa še Drom je krožil okrog Rama hitreje kot Zemlja okrog Sonca in zato so se vpadni koti žarkov hitreje menjali in spreminjali barvno in svetlobno skalo.

Z nekaj rokonogami me je dromidski podobar vabil naprej in se opravičeval:

): Ni vredno izgubljati časa. Vstopno razgledišče je upodobljeno še

zelo nevesče.

Kaj me lahko potem še čaka, sem pomislil in previdno stopil za Dromidom: tal pod sabo namreč nisem videl, samo čutil sem jih in dobival zaradi tega vrtoglavico. vsenaokrog se je prelivala svetloba, spodaj nekoliko bolj temno modra, nikjer pa ni bilo meje med izklesanim prostorom in kristalovino. Kakor da bi visel v prosojnem morju brez dna.

): Dovoljujem si vas opozoriti, da se pomikava v območje pojočih barv, mi je telepatiral podobar.

Prostor se je nenadoma zaiskril v modri barvi in spomnil sem se jesenskega neba na rodni Zemlji, še korak naprej pa se je že modrina zlila v zelenkasto barvo z zlatastimi presevi. Zanimivo, to je bila barva oklepnih lupin Dromidov in moj gostitelj se je zlil z njo, tako da sem mu le s težavo sledil. Sploh sem izgubljal znajdenje, nobene prostorske predstave nisem imel o stvaritvi, v kateri sem se premikal: lahko je bil to raven hodnik, lahko pa tudi blodnjak, zvijugan med kristalnimi skladi.

): Brez skrbi, spoštovani Zemljan, ne boš zašel in ne boš se izgubil. Pripeljal te bom iz svoje podobe tako, kot sem te vpeljal. Dvoočno je res nekoliko vratolomno.

Ne nekoliko, kar precej, pa naj so barvni prelomi še tako čudoviti in očem dopadljivi.

Barvna območja so se začela zlivati in prelivati, kakor slapovi so se usipali z vseh strani raznobarvni žarki in tedaj sem zaslišal pesem: Bil je to zven, ki ga izzoveš na obodu tanke kupe, če ovlažiš prst in s primernim pritiskom drsiš po robu; morda ima podoben zven tudi pojoča žaga; je pa imela ta glasba zvokovni razpon, ki ga nima nobeno glasbilo na Zemlji. Zdelo se mi je, da prinaša vsak odtенок barve svoj zven, odtenkov pa je bilo nešteto in tako sem poslušal veličastno skladbo, ob kateri so se mi ježili lasje na temenu in solzile oči, tako prevzet sem bil.

Dromid se je potuhnil in neopazno stal za mano. Najbrž je zavzeto spremljal moje čutenje in ga ni hotel zmotiti. Šele ko sem se premaknil in je kristalna skladba utihnila, mi je telepatiral:

): Globoka zahvala za priznanje, Zemljan. Ne vem, ali sem si ga zaslužil za ta barvno zvočni zmešek. Zdaj pa prihajava v območje oblik.

Podobar se je zmuznil mimo in odškripal pred mano po prehodu, ki bi ga sam težko zaznal; še vedno sem imel vtis, da se gibljeva v prostoru brez tal in pravih razsežnosti.

Vendar se nisem utegnil ukvarjati s tem nelagodnim občutkom. Pred mano se je namreč odprl razgled, ki ga težko opišem. Na Zemlji se je ohranila prastara optična igrača, kalejdoskop, v katerega valju se premikajo obarvani drobcji steklovine med tremi zrcalnimi ploskvami in tako ustvarjajo čudovite šare. Nekaj podobnega se je dogajalo pred mojimi očmi, le da ni bilo omejeno na majhno pripravo, ampak so se barvne oblike sestavljale povsod naokrog: sam sem bil v tem kalejdoskopu in opazoval stekanje in raztekanje obarvanih kristalov. Nobena stereoprikazovalnica na Zemlji tega ne bi mogla pričarati, saj se je to čudovito oblikovanje dogajalo pod menoj in nad menoj, povsod okrog mene, tako

da sem bil vedno v središču opazovanja, tudi tedaj, ko me je Dromidski podobar obzirno povabil, da nadaljujeva ogled.

): Oblike se od tod naprej izoblikujejo v prikazni. To je prikazovalniško območje moje podobe, mi je sporočal. Moram pa vam povedati, velečenjeni Zemljan, da boste zdaj soustvarjali podobo: prikazni se bodo namreč oblikovale z vašim čustvenim in umskim valovanjem. V posebno čast in zadovoljstvo mi je, da bom lahko spremljal to ustvarjanje. Še nikoli ni Zemljan sooblikoval dromidske podobe.

Vedel sem, da se podajam v nekaj povsem neznanega in ne-doumljivega. Nisem pričakoval, da bom sodeloval pri samem dogajanju, zato mi je srce še močneje zaplapolalo v prsih. Bal sem se skrivnosti sooblikovanja in mikalo me je. Zato sem sledil Dromidu, ki je opletajoč z rokonogami pospešil svoje premikanje.

Vrtiljak obarvanih oblik se je začel vrteti počasneje, delci so razpadali in se izgubljali v kristalnem obodu. potem sta se začela oblikovati obzorje in nebes, preprežena z najbolj čudovitimi nevihtnimi oblaki, ki so bili obsijani s poševnimi žarki zahajajočega sonca. Sončevina se je prebijala skozi ozko režo med dvema frontama oblakov in ustvarjala na temačnih oblačnih gmotah neverjetno barvno skalo: od zlatkaste in vijoličaste pa skozi nežno in ognjeno rdečo barvo do temnomodre in kovinske. Oblaki so potovali in se nenehoma spreminjali, spreminjala pa se je tudi osvetlitev, ker je sonce tonilo v zaton. Pokrajina je bila že v temi, samo na bližnjih stavbah so odsevala steklena okna in v dalji so se zarisovali osončeni vrhovi gričev.

Spreletelo me je spoznanje, da je to podoba z moje Zemlje, ki se mi je nekoč vtisnila v spomin in se zdaj izoblikovala v dromidski podobi z vso svojo lepoto. Prizor je dobival celo neke druge razsežnosti, ostajal pa je vendarle tako zemeljski, da sta me prevzeli nezaslišana otožnost in krčevito domotožje po Zemlji, ki ga kot izšolani vesoljeplovec ne bi smel občutiti. S takim domotožjem ne moreš potovati med zvezdami. zasolžile so se mi oči, v grlu me je stisnilo, čutil sem solzo, ki mi je zdrsnila po licu. Prizor je tedaj ubežal v neko točko in čez vse polje se je prikazal obraz moje pokojne matere; njene sinje oči so me gledale tako pomirjujoče, da sem nehal jokati. Bil sem otrok, komaj zavedajoč se otrok, in materina bližina in njen šepet sta me takoj umirila.

Tako so se vrstile prikazni, izbrskane globoko iz mojega spomina, in se mešale: videval sem svetove, ki sem jih obiskoval na svojih zvezdnih popotovanjih, magnetni vihar, ki je vrtuljil plinske gmote, travnik sem opazoval, poraščen s preprostimi poljskimi cveticami, čmrlje, ki so obletavali cvetove, kačje pastirje nad tolmunom in Rimsko cesto, kot jo je bilo videti z Andromede.

Vsako vidno prikazen pa je spremljalo tudi stopnjevano notranje občutje, ki je preplavljalo vsa čutila: pri prikazni morske obale, na katerem se je belilo okroglo kamenje, sem slišal škrebetanje prodnikov, ki so jih valjali valovi, in vdihoval vonj po morju. Prikazni so bile tako resnične, da so me vsega prevzele, obenem pa so imele povsem neresnične

odtenke.

Pozabil sem na čas, pozabil na dromidskega podobarja in se zamaknil v oblikovanje prikazni. Tedaj, ko se je pred mano razgrnilo kristalno obližje dromidskega podzemlja, nisem vedel, ali je to še vedno prikazen ali resničnost. Ozavestilo me je Dromidovo obvestilo:

): Zapuščava območje prikazni in se približujeva osrednji točki moje podobe. To točko imenujemo točko spoznanja.

Zmrazilo me je. Si sploh želim spoznanja? Ne vem, zakaj, ampak nagonsko me je postalo strah, strah pred možnostjo, da me dromidska podoba sooči z dokončnim spoznanjem mojega bivanja. Ljudje sicer potujemo med zvezdami, še vedno pa nismo razvozljali nekaterih bistvenih vprašanj o času, bivanju in smrti.

): Če ne želiš naprej, veleecenjeni Zemljan, se lahko vrneva, kdor se boji spoznanja, še ni zrel zanj.

Podobar je zastal in njegova očesca so se pobliskovala; najbrž me je meril s pogledi in čakal, kaj bom naredil in kako se bom odločil.

Pred nama je bil v kristalnem skladu vhod, skozi kateri je bilo očitno treba stopiti, da bi prišel do osrednje točke dromidske podobe.

Nekaj mi je pomagalo, da sem se otrešel človeškega prastrahu pred temeljnim spoznanjem: morda je Dromid telepatično vplival name ali pa je bila moja želja po spoznanju večja od strahu. Odločil sem se v hipu in stopil v osredje Dromidove stvaritve.

Tedaj sem bil nenadoma v središču vsega.

Kakor da bi opazoval s tisočnimi očmi, so se mi sočasno odstirali pogledi na dogodke, ki so bili, ki so in ki bodo; videl sem začetek, ki ni bil začetek, in konec, ki ne bo konec, moja zavest je lahko opazovala neskončnost fluida in njegovo skrajno omejenost. Naposled sem videl samega sebe kot kapljo zavesti, polzečo v kristalnem brezčasju in brezprostorju, kapljo, ki si je odpirala čas in prostor in sprožala dogodke; videl sem tudi druge podobne kaplje, ki so vsaka zase časile in prostorile v fluidu in spoznal sem da sem se izlevil iz omejenega opazovanja dogajanja, da sem zdaj bil, da zdaj sem, da zdaj bom in da ne bom nikoli več izstopil iz dromidske podobe.

(*Likovne besede, 1989*)